

mende Fæstespørgsmaalet. Jeg mener nemlig, at der gjennem disse Udtalelser er godtgjort en Ret for Fæstebondestanden til at være Medbestidder af Jorden — jeg siger ikke Medeier, men Medbestidder eller Medbruger — og den Fæstefamilie, der maa forlade Gaarden, for at Andre kunne blive Selveiere, har altsaa en Ret til at faae et billigt Bederlag derfor; det er dette Bederlag, som Udvalget tror passende maa tilfalde Fæstefamilien, naar den er tilstede, og naar den fordrer det, men der kan naturligvis beduceres Meget for og imod denne Paastand. Denne Lov skulde imidlertid, som jeg har tilladt mig at formene igaar, egentlig kun være et Tillæg til den almindelige Fæstegfløsningslov, og jeg gjentager, at en Paragraf i Majoratsloven ikke efter min Opfattelse er det Sted, hvor man skal bevise en Sætning, der skal anvendes paa alt Bøndergods; jeg vil derfor slutte mine Udtalelser herom med disse Ord. — Der foreligger til denne Paragraf endnu det Vædringsforslag, der er stillet af det ærede Medlem for Bornholms Amts 1ste Valgkreds (Kjofod). Jeg ønsker ikke at misforstaa og gjentager derfor, at hvad jeg yttrer om dette Forslag, ikke fremkommer paa Udvalgets Begne, men kun er min egen personlige Betragtning af Sagen. Den ærede Forslagsstiller fremhævede blandt mange andre Ting ogsaa den, at vi her havde en Lov for os, der efter sin Overkrift handler om Majoraters Dvergang til fri Eiendom. Jeg vilde ønske, at den ærede Forslagsstiller havde gjort sig bekendt med de faktiske Forhold paa Majoratsgodserne; thi dersom han havde gjort det, vilde han rimeligvis ikke have indbragt sit Forslag. Saavidt jeg opfattede den ærede Forslagsstiller rigtig, var han enig i den Tanke, at Fæstegaardene skulle blive hos Fæstefamilierne, skulle gaa over til Fæsterne eller deres Efterladte som Eiendom, og at Forslaget kun, naar dette ikke sker, gaar ud paa, at en vis Del af Fæstegaarden skal udlægges til Huslodder. Naar man vedkender sig det Hovedsiemød, at Fæstegaarden skal blive i Fæsterens eller hans Efterladtes Besiddelse som Selveieendom, maa man dog vel imidlertid ville, at Fæsteren eller hans Efterladte skulle have Gaarden til en rimelig Pris,

til den Pris, hvortil den ellers kunde gaa over til Selveieendom, naar man tager Hensyn til den Gaarden paahvilende Fæstetvang, men jeg har allerede tidligere sagt og gjentager her, at en Gjenneførelse af det ærede Medlems Forslag vil forhøje Gaardenes Pris ikke ubetydelig. Forhøielsen vil være større for de mindre Gaarde end for de større, men en Forhøielse vil finde Sted næsten ved alle Gaarde — det kan man sige som Regel uden Hensyn til, om de tilfalde Fæsterne, eller de sælges ved Auktion. Enhver, der har haft det Mindste med Majoratsgodser at gjøre, eller som blot har gjort sig den Uleilighed at spørge Andre om, hvorledes det gaar til ved Salget af Bøndersteder paa Majoratsgodser, vil vide, at Prisen paa Huslodder er langt højere end Prisen paa Gaarde. De, der ville vide nærmere Besked derom, kunne efterse Ministeraltidenden, hvori Justitsministeren har ladet meddele udførlige Oplysninger om Salget af Bøndergods paa Majoraterne, og man vil der finde, at Huslodder ere betalte flere Gange højere pr. Tønde Hartkorn end Gaarde. I Udvalgets Betænkning er det oplyst, at Gjennefnitsprisen pr. Tønde Hartkorn paa Majoraterne for Gaardenes Bedkommende kan sættes til 1,200 Rd., men Ministerens Meddelelser oplyse, at Prisen pr. Tønde Hartkorn er for Huse 3,300 Rd., altsaa omtrent 3 Gange saa meget som Prisen for en Tønde Hartkorn paa Gaardene; naar man vil tage Huse, der ere solgte til Arvesæfte, er Prisen noget billigere, men dog 2,200 Rd. for en Tønde Hartkorn, altsaa omtrent det Dobbelte af Prisen for Gaarde. Det er nu dog vel nærliggende for Betragtningen at sige, at en Godseier, naar han ved, at han ved tvunget Salg for en Del kan udstykke en Gaard i Huslodder, vil beregne, hvad den Gaard er værd, saaledes som den vil blive solgt ved Auktion, saaledes som Prisen vil stille sig, naar der gaar ligesaa mange Skjæpper Land ud i Huslodder, som Gaarden har Tønder Hartkorn, men det vil medføre, at han vil holde Prisen højere for Fæsteren eller hans Efterladte. Naar de ville kjøbe Gaarden, komme de til at betale Mere og Godseieren tager da Fordelen. Det bliver